

28. MÄRTS

1924

III AASTAKÄIK

Paastu-Maarjapäeva motiiv.

Küsimused ja vastused.

Vastused küs. nr. 4.

Oled sa reisinud ja kus kohas?

Heino.

Olen käinud ja reisinud nii mõneski kohas, kuid kõige võluvamaks on jäänud siiski kõrge Toila ümbrus. Ja Toila on tõesti seda väärt, et teda vaadeldaks, teda maitstaks, elades pikemat aega siin, viibides kõige vähemalt mõned päevad varjurikaste puude vilus, lagedal mererannal ja kuulates vahutavate lainete võimukat ülistuslaulu oma kodule. Metsik on siin loodus — nimelt mererannal — ja see on nimelt see, mis kisub kaasa: siin-sää! suured lagedad kivimurrud, mille vahelt paistab kuivanud oksid ja murdunud risu. Siis pöösastik ja siinsamas ka hiigla liivakivirahnud, täites suuremad augud kivirägas. Väga raske on kõndida Toila ümbruses mererannal; pääseda üles kõrgele paekaldale ei ole siin kerge, ja sedagi saab ainult teatud kohas, sest paiguti seinana tõusev paekivikiht takistab ka seda, kellel selleks julgust. Raske on siin liikuda, kuid selles peitubki lõbu, riskeerides igal hetkel — kas jõuda üles, või libiseda tagasi mööda kände ja kive.

A. Mätasmutt.

Elan Soome lahe ranna äärel, Pühajõe kammil kaldal, kus on nii luulelik ilus. Paar aastat tagasi oli mul juhus reisi Lätimaale teha, kus mõned päevad Läti päälinnas, Riias, viibisin ja tema ümbruses oleivad kaunimaid kohti vaatamas käisin. Kuid ühtegi neist nähtud kohtist ei või võrrelda Pühajõe ümbruse iluga. Ja ega siis teda ka põhjusega „pühaks“ ei nimetatud.

Tuule-Taat.

Olen reisinud Peipsi kaldal; Alatskivi ilusas rohelises lõbusas looduses; sõrkinud Virumaal — Alutaguses (oh seda raba küll! Veel praegugi meele see pakuline ja mülikaline tee!), kuid elan Taara linnas, kus ennemuiste „Vanemuine“ oma kannelt mängis ja kelle riiete kohin Taara tammedele meele jäi, ning nüüdki, kui üle mäe astun, Taara tammikute kohin mu südant liigutab, vaikne tuulesahin oksid unne kiigutab. — Tuleb kevade, siis lõõn oma laulu lahti ja tulen Tallinna teid, vikerkaarlasi, vaatama.

Kägu.

Olen seni reisinud ainult Eestimaal. Ehk ta küll väike riigike, siiski on temas veel palju, palju kohti, mida näha tahaksin.

Lainetav Laine.

Pole ma veel suutnud välismaid külastada, nagu sina Heino, seda „koera päitsete“ pärast tegid. Otsustasin parem isamaa risti ja põigiti läbi reisida, enne kui oma jala väljaspool Eestit maha panen... Muu seas olen ka Viljandi kirikumõisast korra mööda läinud.

Consul III.

Sakala päälinnas on käinud ka

Punapõsk.

Mina olen reisinud Pühajärve ümbruses ja soovitän sulle ka seda ilusat kohta vaatama minna. Veel olen reisinud Tallinnas, Kundas ja Helsingis, kus käisin ühes skou- tega.

L. Argula.

Olen reisinud ainult Pühajärvel ja Tartus.

Poiss-sportlane.

Olen mitmel pool Tartu ja Harju maakonnas reisinud.

Eha.

Olen reisinud üksainus kord ja nimelt Tallinna.

Reisimees.

Olen reisinud ainult kodumaal. Kauge- male ei ole saanud, sest selles takistab mind mu aineeline seisukord.

Must Mees.

Ka Mars ütleb, et ta väljaspool Eestit reisinud ei ole.

Olen reisinud Eestimaa läbi ja olen ka Soomes käinud.

Tartu Felix.

Soomes on reisinud veel

Ints.

Olen reisinud kaunis palju: Eestis olen käinud kõikides linnades päale Kuresaare ja Haapsalu. Siis olen veel palju alevit läbi uurinud ja kaks korda Soomemaal, Helsingis, käinud. Kui oleks võimalik, reisisin veel kord kõik need kohad läbi.

Must Luik.

Väikene olles, reisisin Rakvere ja säält 1½ a. pärast Lätimaale — Riiga. Nüüd olen jälle tagasi oma sünnikohas.

Haapsalu Helge.

Olen olnud Venemaal mitmes kohas ja Eestimaal olen ka kaunis palju reisinud, aga tähtsamat linna — Tallinnat — pole veel külastanud. Loodan sel suvel sinna saavat.

Motik.

Kõige kaugemal olen ma reisinud Põhja-Venemaal, säälsetes põlistes metsades ja Volga ääres. Olen olnud ka rohkem lõuna pool, nimelt Oka ääres, vana Kakhira linna vastas.

Rua-Roa.

Ka Viilip van Straaten on käinud Venemaal.

Reisisin Venemaal. Küll on sää! sõbralik rahvas! Kui sõdurid tulid küllasse ja tahtsid korterid saada, siis võeti neid igalpool suure rõõmuga vastu.

Proku.

Reisinud ma ei ole rohkem kui kord ja seegi ei ulatanud kahjuks kaugemale kui Mustamereni.

Tasuja.

Kõige kaugemal olen reisinud Tallinnas, see ei ole mitte siin, Eesti Tallinnas, vaid see on üks väike küla kaugel Siberis.

Viki Väike.

Mina olen Eesti-, Vene-, Läti- ja Saksa- maal käinud

Merivaim.

Noh, mina olen nüüd reisinud küll, nimelt olen käinud Saksamaal.

Kevadlind.

Olen Aasias reisinud.

Une-Tõnu.

Olen vähe reisinud. Lähesisin meeleldi Ungari. See maa olla nii ilus.

Heina Kübe.

(Järg vaata lhk. 334.)

Nr. 13. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. **1924.**

Tegevad toimetajad: A. Oengo-Johanson ja J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 2—3.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

Üksik number 15 mk.

KEVADE OOTEL.

Hugo Lepik.

*On miski nägemata soov ju õhku
paisat, nii meeli sillerdusse veetlev
ja kaunis hüüd. Ei ole sellest rõhku,
et lõõtsub torm veel külmi hangeid eetlev.*

*On miski sala aimdus hinge laskund,
kui päike mererüppe uueks koiduks.
Nii külma tardusesse kevad asund. . .
Loond meeled uueks, mõtted uueks loiduks.*

*Ja minna, minna — kutsub miski hüüe.
Mis sest, et väljas külm ning päike kaugel
ja kuused alles hanges unistavad.*

*Kui aga meeli täidab veetlev püüe!
Taas haihtu kevad õhku, kus ei raugel
ta vallatusis kaunid hääliitsused.*

KEVAD LIGINEB.

Veel mõned nädalad — ja käes on kevad. Juba nüüd võib märgata ta hingamist, kui päike keskpäeviti ajuti pääseb pilvede tagant, naeratades pehmelt ja sulatavalt.

Ainult paar kuud veel — ning maailm on jälle avar ja haljas, soe ja kättesaadav kõigile. Pakatavad puud ja lilled, metsad ja luhad ning uus elu algab kõiges elavas looduses.

Tahaksin selle suure sündmuse puhul Eesti noorsoo poole pöörduda hüüdega:

Armastage loodust!

Talv on kinnine aastaaeg. Ei või öelda, et talvegi loodus poleks väärt armastust. Lumised väljad, talsed metsad, madal talvetaevas — selles on oma veetlus ja ilu. Kuid noorsoole on see vähem kättesaadav.

Päälle kitsapiirilise tallsordi ei lase talv laiemalt liikuda vabas looduses. Sügav lumi, külmad ilmad, kuid ka kohustused kitsendavad. Talvel on palju noorsugu linnades õppimas ja loodus on talle kinni.

Aga kevad ligineb. Ning ühes sellega ligineb nii öelda ka loodus, ta saab kättesaadavaks igas suhtes. Lõpeb õppimine, noorsugu valgub maale — ning maa on täis soojust, lahti igale, kes teda tundma tahab õppida. Siis tuletagem meele:

Armastagem ja tundkem loodust!

Loodus on nagu suur raamat, mille vaatlemine ja uurimine pole sugugi vähema tähtsusega, kui linnade kultuur. Süvenedes ja tungides looduse suure riiki, nähes ta tegusid, ta sünnitusi, ta taevast, ta maid, ei ülendu meie mõistus vähem, kui uurides

kõige moodsamaid tehnika-säädusi. Ning meie hing saab avaramaks, puhtamaks ja selgemaks, kokku sulades loodusega, õppides tundma ta säädusi ja saladusi.

Sellepärast armastagem loodust!

Noorsugu, kes on ühe rahva tulev põlv, teeb hästi, kui ta austab ja armastab loodust samuti, kui neid teadmisi, mis ta omandab trükitud raamatutest. Kõige muu juures: loodus karastab ja annab jõudu. Asjata ei piüa iga linnaelanik suviti kas või väheseks pääseda vabasse loodusse. Rahvas, kes ainult linnadesse koondub, on surunud rahvas.

Meil ei ole seni iseäranis tugevat loodusarmastust üles näidatud. Meie rahval puudub veel laiemal määral loodusilust ja -kassust arusaamine. Sellest siis ka, et vähe astutakse meil looduse kaitseks üles. Koguni selle vastu: meie loodusilu mõnikord hävitataksegi!

Vähe on sellest, et ühel maal on põllud ja värsked õhk, vähe ka, kui on puud ja põõsad. Igal kultuurimaal hooldatakse selle eest, et ta nurmed ja niidud, metsad ja puiestikud loodusilu mõttes ka korras oleksid. Ainult meil veel ei panda igal pool selle pääle rõhku, mõnes kohas koguni raiutakse ilupuud maha, laastatakse keni puiestikke, rikutakse tarviduseta nägusaid salusid.

Kasvav noorsugu, sinu kohus on tulevikus ka oma kodumaa ilu eest hoolditada. Selleks — välja loodusse! Õppigem tundma ja mõistma looduse kaunidust ja ilu, et teda kaitsta ja holda. Igat puud silmitsegem, igat

taime pangem tähele, siis mõistame, kui palju on looja peitnud suurt, vägevast, tarka ja ilusat igasse puusse ja taimesse, igasse rohkusesse ja -liblesse! Siis oskame ka kõige selle eest seista, seda hinnata ja kaitsta.

Mida tuleks mõista loodusiluna?

Kas ainult toredaid, lehtpuurikkaid, lopsakaid maakohti, jõgede ja järvede ääri, endiseid mõisate asukohti? Kas ainult vägevaid suuri metsi, lõpmatuid heinamaid ehk ilupuestikke?

Ammugi mitte ainult neid.

puud ja toredad suured metsad annavad meie maastikule jõu ja vägevuse; kidurad sood ja nõmmed oma pedajate ja kadakatega süvendavad meie looduse sisemist vaikset tagasihoidlikkust.

Ühe maa looduse lõpulik omapärasus ei selsa õieti selles, mis tema pinnal kasvab, vaid selles, kuidas on see paigutunud, mis temal kasvab, kuidas asenduvad puud, metsad, põllud, sood, järved, jõed, maapind ja ka inimeste elutused.

See on ühe maa maastik. Seda maastikku

Virtsjärv kuupaistel.

Meie Eesti loodus on kohati väga vaene. On suuri soiseid ja kiduraid maakohti, kus päälle pedajate, kadakate ja kanarbiku midagi ei kasva. Võrreldes neid lopsakate lehtpuurikkaste maakohtadega võiks pääliskaudselt neid inetuks nimetada, ebavõlivateks, igavateks.

Kuid ka sarnastel maakohtadel on oma veetus ja ilu. Neiski on oma hing ja luule. Neidki peab tundma ja siis võib neid kahtlemata veel sügavamini armastada, kui toredaid lehtpuurikkaid kohti. Pettai, kanarbik ja nõmmed on õieti meie kodumaa tuttavad, omapärasemad embleemid.

Aga mõistagi, et iga üks omal kohal. Leht-

tundma õppida, teda vaadelda kaugelt ja lähedalt — kõige peenemate üksikasjadeni — on suur ja ülendav lõbu, rohkem kui lõbu.

Sest mida ligemalt keegi loodust armastab, seda sügavamalt asub temasse loodus kogu oma filosoofiaga, kunstilise ja teadusliku küljega. Suur loodusraamat avaneb ta lehitsejale lugematute meeolude ja mõtetega, mis inimest kõigi teiste teaduste ja kunstide kõrvale samuti võib süvendada ja tõsta.

On üks ilus sport välismaades, iseäranis Soomes, Skandinaavias, Saksamaal ja Helveetsias: See on jalarändamise sport, eriti

just laiali lagununud noorsoo keskel (Soomes, Saksamaal).

Midagi tervemat, kasulikumat ja ilusamat ei või suise spordi alal noorsoole soovitada.

Värske õhk, alalised vahelduvad looduspildid, jalakäimise kehaline pingutus, päike, isegi vihm, hää rändamise isu — kõik see on kui üks luuleline enesekarastamine, füüsiline ja vaimline lõbu ühtlasi, mis kõvendab lihaseid ja süvendab vaimu.

Ei ole paremat, kuid ühtlasi ka odavamat võimalust kasutada suve, iseäranis linna

võib küladest ikka leida, kuigi see mõnikord raske ja tihti ebamugav. Aga kas üks sportlane küsib alati mugavusest! Väike ebamugavus ainult karastab. Lahke talurahvas, kes tunneb rõõmu noorte ettevõtlikkusest, sagedasti võtab neid kui külalisi vastu, pakkudes neile tasuta toitu ja öömaja — kahes kolmes kohast vahest ei anta, neljandas antakse. Kuid söögiraha maal kuupikkusel rännakul ei lähe nii kui nii palju. Natuke piima, natuke leiba — mis see siis ära ei maksa?

Aegviidu Neljajärve mäelt.

noorsool, kui jalarändamine. Õpitakse oma maad ja rahvast tundma, elu — ta avaldusi elanikes ja looduses. Õpitakse oma maad ja loodust imetlema ja armastama, tungitakse talle ligemale. Üksikud looduspildid, üksikud maakohad jäävad igaveseks meele. Alles siis tuntakse, mis on kodumaa ja alles siis võib teda tõsiselt kalliks pidada ja, kui tarvis tuleb, ta hää käekäigu eest igal viilsil võidelda.

Suine rännak ei tarvitse muud kui väherilet ja jalanõusid, kuid viimaseid ka mitte väga, kuna tihti võib pallajalu käia. Öömaja

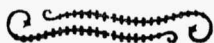
Meil Eestis pole jalakäimine au sees. Kõik aina söidavad! Jalareisimist meil peaaegu ei olegi; kui mõni seda ette võtabki, siis peetakse teda natuke naeruväärseks ja kahtlaseks inimeseks. Kuid, nagu öeldud, välismaal on see suur ja kuulus sport. Teda harrastavad kõige peenemad ja rikkamad inimesed, vaesematest rääkimata. Noorsugu heidab väikesteks salkadeks, muretseb endale vähe varustust — ja lahti läheb reis oma kodumaad mööda, et maltsta vaba värsket õhku, päikesepaistet, vihma ja tuult — suurt avarat loodust kõlgis ta avaldusis. Sarnastelt

reisidelt pöördakse ikka tagasi kogenumalt, värskemalt, kõvendatumalt, täis muljeid ja uusi teadmisi — täis sügavamat kodumaa-ärmastust. Ainult mõned üksikud saavad nohu, aga sellegi vastu on vaba õhk kõige parem rohi.

Sellepärast — nüüd ligineva kevade ja suve puhul:

Noored, mõelge oma suise puhkeaja kava pääle: välja loodusse, mis tasub end väärtiselt igas suhtes!

R-t.

UUDISED MEIE KODULOOMADEST.

Th. Zell'i järelle.

Kass.

Uimas Brehmis nimetati kassi vurrud kompamiskarvadeks. Parimal tahtmisel ei leia ma selles mingit parandust.

Kõigil kassiliikidel näeme ülemisel mokal sirgeid kaalusseisvaid karvu, n. n. vurrusid. Inimese vurrudega pole neil midagi ühist. Meie vurrud ehivad ainult mehi, tähendab on ainult meestel, kes teatud vanadusse saabuvad. Nende pikkus on mitmesugune; kui nende eest ei hoolitse ta, siis ripuvad nad ülemiselt huulelt alla. Selle vastu ilmuvad kassi vurrud varaseimas eas ning niijästi emastel kui ka isastel. Nad on vetruvad ning painutamisel lähevad endisse seisakusse, mida kõige paremini pumatiga määritud vurrud eitee. Kõigil kassidel on moeks auke

üles otsida, et sääli midagi saagiks saada. Kergesti võib juhtuda, et ta röövimishimus kiiresti edasi tungib ning keha jääb kinni. Et seda ei juhtuks, on tal vurrud, mis kohe puutuvad, kui mõni koht elukardetavalt kitsaks läheb. Paremini võiks neid nimetada hoiatuskarvadeks.

Et nad elule tähtsad, on nad juba noores eas ning ka emaloomadel.

Kui kassil vurrud ära lõigata, siis jääb ta kindlusetuks, sest tal puudub hoiataja, kes hüüaks: „Ettevaatust, hädaohtlik!“

Vurrud torkavad silma hüljeste juures. Neile on nad veel tähtsamad kui kassile. Kui hüljes kalapüügil jääprakkku satub, siis on ta kadunud, sest imetajana ei või ta kaua vee all püsida. Sellelt seisukohalt vaadates on arusaadav, miks valaskaladel nii jäme pää on. Kust pää läbi pääseb, pääseb ka keha. Sellepärast ei vaja valaskala ka vurrusid.

Pääle selle on kassil silmadest ülema-
mal üksikud pikad karvad. Need on
kompamiskarvad. Kui kass pime-
dasse koopa poeb, siis teatavad need
karvad, et koobas lõppenud. Ilma
nendeta lööks kiisu oma pää ära.

Veel peseb kass õige omapärasel
viisil. Ta lakub keelega käppa ning
seda vaevalt niisket käppa tarvitab
käsna. Meie arvates on see ain-
nult õige pesu pilkamine. Inimes-
test, kes vett kardavad ning päälis-
kaudsel pesevad, öeldakse: peseb
kui kass.

Loomadetundjad peavad siin kassi
kaitsema etteheite vastu puhtuse
puuduse kohta. Kõigist ta liigutus-
test näeme, et ta puhast karva ar-
mastab.

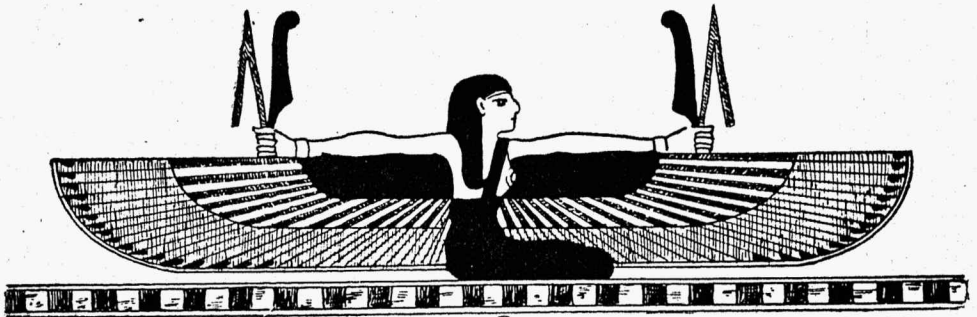
Et kass ennast ainult niiske käpa-
ga peseb, peab erilise põhjuse oma-
ma. Põhjus on ta karvade ehituses,
mis nii peened, et kärbes eales kassi
pääle ei lasku. Vesi näib kassile
õige ruttu nahani tungivat. Sellega
on kokkukõlas ka, et kass vihmaga
eales välja ei lähe. Kuna koer pe-

remeest vihmase ilmaga saadab,
poeb kass katuse alla. Ta oskab
küll ujuda, kuid veest välja tulles
näeb tõesti kui „upunud kass“ väl-
ja. — Väeramatu tõestuse selleks,
et pikk vihmaaeg pahasti kassi pääle
mõjub, leiame mail, kus vihma-aasta-
ajad on, nagu Paraguays. Sää-
l surevad metsikuks jäänud kassid vih-
maagadel.

Muide, on veel teisi koduloomi,
kes vett kardavad, nagu näiteks
kaamel. Üks minu sõber, kes ilma-
sõja ajal idas tegutses, jutustas, et
kaamelite iseäraldusi mitte teades
olla neid sunnitud kord vette mine-
ma. Tagajärg olnud see, et pooled
neist surid. — Kaamel on pärit mailt,
kus peaaegu ialgi ei saja. Vesi ke-
hal on neil nii paha, et isegi emakaa-
mel ei laku oma vastsündinud poega,
nagu seda teised emaloomad teevad.

Poiss, kes vett peljates pesta ei
taha, ei tohi ialgi kassi eeskujuks
võtta. Inimestele on põhjalik pese-
mine tarvilik, kassile mitte.

(Järgneb.)

VAARAODE MAAL.

Elly Kärk'i reisimälestused.

XI.

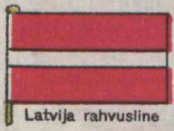
Memphise nekropol (hauakabel).

Küünlad kätes laskume maa-alus-
se hauakambri, mis kõigiti elumaja

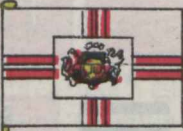
laadi, elavaile tarviliste ruumidega,
ehitatud. Seinad on ilustatud vas-
tavate bareljefega, mis muistse maa-
limise jälgi kannavad, ja ühes ruumis
on kõrgem koht põrandal, kus kord

LIPUD

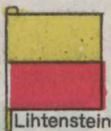
II leht

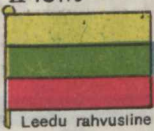
Latvija rahvusline

Latvija presidenti

Lihtenstein

Leedu rahvusline

Leedu presidenti

Leedu riigilipp

Meksiko riigilipp

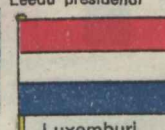
Meksiko kaubandusl

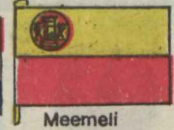
Libeeria rahvusline

Libeeria presidenti

Luxemburi

Meemeli

Meksiko sõjalipp

Niiderlandi printsi

Niiderlandi kuninga

Niiderlandi printsess Juliana

Marokko

Meksiko mereväe ülemjuhataja

Niiderlandi riigi ja kaubandusline

Admiraali

Viitse-admir.

Lootsi

Mereväeministr.

Hollandi Ida-India kubeneri

Monako printsi

Niiderlandi riigi ja kaubandusline

Admiraali

Viitse-admir.

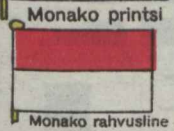

Lootsi

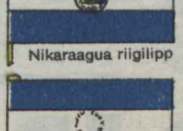
Mereväeministr.

Hollandi koloniide kubeneri

Monako rahvusline

Nikaraagua riigilipp

Norra kuninga

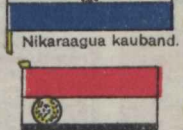
Norra riigilipp

Norra randvahi

Panama

Nikaraagua kauband.

Sõjaministri

Vanem-admiraali

Norra kaubandusline

Nepal (India)

Paraguay riigilipp

Paraguay kaubandusline

Admiraali

Viitse-admiraali

Norra kontr-admiraali

Norra rahvusline

Norra lootsi

Persia sõjaväe

Persia riigilipp

Persia shahi

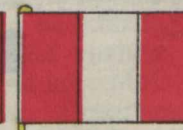
Persia kaubandusline

Poola riigivanema

Peru riigi ja presidenti

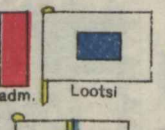
Peru kaubandusline

Mereväe ministri

Viitse-admir.

Kontr-adm.

Lootsi

Poola rahvusline

Portugaali presidenti

Portugaali kaubandusline

Provintsi kubeneri

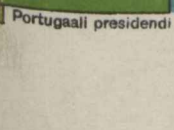
Kubeneri mannerli

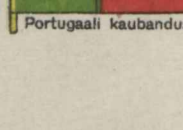
Mereväe ministri

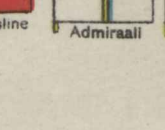
Poola diplomaatiline ja kaubandusline

Admiraali

Viitse-admiraali

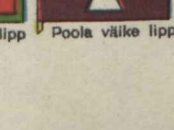
Kontr-admiraali

Viitse-admiraali

Kontr-admiraali

Väike lipp

Poola väike lipp

Rumeenia kuninga

Rumeenia riigi- ja sõjalipp

Rumeenia väike lipp

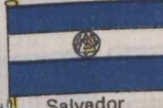
Vene rahvusine ja sõja

Vene kaubandusine

Rumeenia kauband.

Salvador

San-Marino riigilipp

San-Marino kaubandusl.

Vene laevastiku

Siami kuninga

Siami rahvusline

Siami laevastiku

Siami diplomaatiline ja konsulaadi

Mereväe ministri

Admiraali

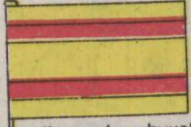
Viitse-admir.

Kontr-admir.

Hispaania riigilipp

Hispaania rahvusl.

Hispaania kuninga

Hispaania saadiku

Hispaania ministri.

Mereväe ministri

Laevastiku ülemjuhataja

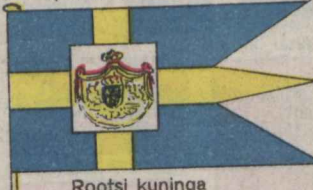
San-Domingo riigilipp

Hispaania posti

San-Domingo kauband.

Rootsi kuninga

Rootsi kaubandusline

Rootsi mereväe ministri

Admiraali

Viitse-admiraali

Kontr-admiraali

Lootsi

Helveetsia

Süüria

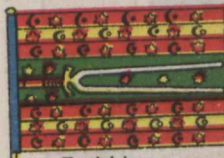
Rootsi riigilipp

Türgi riigi ja kaubandusline

Türgi tollivalitsuse

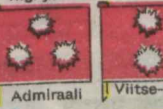
Tunisi bey

Tunisi riigi ja kaubandusline

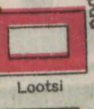
Türgi mereväe ministri

Admiraali

Viitse-adm.

Kontr-adm.

Lootsi

Uruguay riigi ja kaubandusline

Uruguay diviisi ülem

Uruguay väike lipp

Venetsuela riigi, presidendi, ja sõja- ning mereväe-ministri

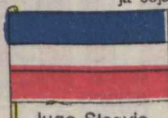
Venetsuela kaubandusl.

Jugo-Slaavia sõjalipp

Jugo-Slaavia kuninga

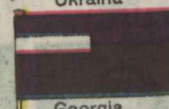
Jugo-Slaavia riigilipp

Armeenia

Ukraina

Georgia

Hispaania lipud

Türgi lipud

sarkofaag seisis. Seda muidugi nüüd enam ei ole.

Pääle hauakambri vaatlemist pidime minema Mariett'i maija einele. Minu eeslil katkes üks rihmest ja Abdul jäi seda parandama. Teised olid eel läinud ja mõtlesin neile jälgida jala seda paarikümneminutilise teed.

Imelik kerge tunne valdas mind

Nagu selgus, olid need õnnetud lapsed täiesti saatuse hoole jäetud: ei raha ega süüa neile peremees ei andnud; mis nad sõitjailt said, sellest pidi jätkuma. Lapsed olid nii näljased, et püüdsid arbuusikoori, mida liivale pildusime. Liigutav oli näha, kuidas need vaesed, näljased poisikesed iga saadud pala oma vahel ühevõrra jagasid.

Memphis. Vana templi varemed.

keset neid omapäraseid kõrbe liivakünkaid. Kuskil ei ainustki hinge — ei häält ega lindu... Ei ka Abdul'i ega kaasreisijaid olnud näha nende küngaste taga. Igalpool lainetaoline liiv, päakohal kõrvetav päike. Isegi enda varju ei näe, sest see on otse jalge all. Maja, kus kord elas ja töötas Prantsuse geoloog Mariett, on nüüd väikeseks restoraniks muudetud, kus meie kohvi jõime. Suurim osa meist jagasid oma toitu poisikeste-eeslijuhtega.

Pääle eine läksime vaatama naabruses asuvat Seraapeumi, määratud kalju raiutud hauakambrit. Pääkoridori mõlemil küljel asuvad sinna maetud püha härgade, „apis“te sarkofaagid.

Kairo muuseumi direktoril Mariett'il tuli palju sekeldusi ja vaeva näha Egiptuse türklaste valitsusega selle hauakambri avamise ja puhastamise puhul.

Seraapeumi viib sfinksest piiratud allee, mis käesoleval ajal jälle kin-

ni tuisanud on, nii et hauakambri tuleb laskuda kaunis järsku liivaseljakut mööda. Ettevaatlikult, küünalde valgusel, sammume avaras kalju raiutud käigus. Paremalt ja pahemalt pool paistavad avaused sarkofaagega „apis“tele. Need matmispaigad on käigust madalamad ja sissekäik võreaga piiratud; neist huvitavaimasse viivad trepid.

Laskusime enne mustast, siis roo-

silmapilke, mis eluksajaks ta mällu juurdusid ja mida ta kui arheoloog väärihinnas.

Asi oli järgmine: töölised lõhkusid parajasti ühe uuesti leitud matmispaiga sissekäiku. Mariett astus sellesse ja nägi pisarateni liigutavat pilti. Võlvialuses olid kaks sarkofaagi neile toetuvate vaasidega, mille kaaned olid inimese pää sarnased. Hauakamber ja puusärgid olid ilus-

Sissekäik hauakambri.

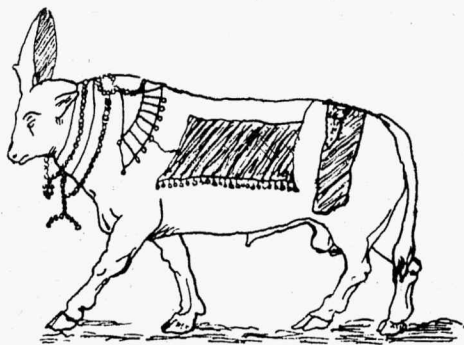
sast marmorist sarkofaagi juure. Nende kaaned olid päält kõrvale nihutatud. Astusime trepil paar astet kõrgemale ülemisele äärel lähemale ja nägime ainult $\frac{1}{2}$ meetri paksust sarkofaagi seina ja musta haigutavat tühjust. Väljast on nad barjefega ilustatud, mille sisuks on võetud stseen püha härgade elust. Nende iseäralikkude matmiskohtade sissekäigud olid varemalt kinni müüritud ja Mariett pidi neid kaevamisel sisse murdma. Mõned neist olid juba mamelukkest ja araablasi tühjaks riisunud. Mariett'il sai kaevamisajal õnn osaks üle elada

tatud kuldlehtiga, millest mõned liivale olid langenud.

Toon siin Mariett'i enda sõnad: „Kui ma esimest korda sellesse hauakambri astusin, nägin õhukesel, põrandat katval liivakorral tööliste paljaste jalgade jälgi, kes sinna haua oma jumala töid 3230 aastat tagasi.“

Ennastsalgavalt, armastusega töötavale ja oma töösse uskujale inimesele olid need silmapilgud muidugi parimaks tasuks.

Näha ja puudutada inimese jälge, kes enam kui kolm aastatuhandet tagasi siit ilmast lahkunud; vaimli-

Apis.

selt nagu muinasjutus elada korraga täiesti võõral ja siiski hingele nii lähedal maal! Selles on tõesti palju muinasloolist, salapärast...

Kuid mis on siis enesest apis, mis jumalus ja kuidas kummardati teda?

Greeka keeles „apis“, Egiptuse keeles „Hapi“ oli ainult jumaluse sümbol selle meeletuletus. Apist ei kummardatud kui harilikku paganate jumalust, vaid kui midagi selletaolist, nagu ristiusus Kristuse kujutust. Sarnane ülendatud arusaamine jumalusest oli ainult preestritel ja haritlasil, kuna lihtrahvas jumaldas apist ennast kui Osiris'e kehastust, nähes selles mustas härjas jumalat ennast. Jäi emal laps haigeks või ähvardas kedagi õnnetus — mindi apise juure maiustustega. Võttis ta ohvri häätahtlikult vastu — lahkus paluja rõõmsal meelel ja kindlas usus palve täitmisele. Kuid kui ta lootused ei täitunud ja jumalus oma abi ei ilmutanud, siis ei olnud selles mitte apis süüdi, vaid mingi kõrvaline jõud, mis takistas jumaliku tahete täitumist.

Kui püha härg ohvrit vastu ei võtnud — ootas palujat õnnetus.

Iga 25 aasta järele valiti suure pidulikkusega uus apis ja selle korrapärase vahetuse aja kestel märkisid preestrid oma astronoomilisi uurimusi.

Apisi hauakabel.

Kui vana apis ise selle aja jooksul ära ei surnud, tapeti ta suurepärase usuliste kommete täitmisel, balsameeriti ja maeti Seraapeumi.

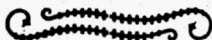
Greeklaste jutustuste järele pidi apisel pääle märgi otsaesisel veel mitu tunnust olema, nii näiteks: püha kotka kujuline märk seljal, sabas kahte teatud värvi karvad jne. Kuid see on greeklaste suure kujutlusvõime viili. Tõeliselt oli härg nõuetav ainult süsimust, läikiva karva ja valge, terava otsaga, allapoole pööratud, kolmurgataolise täpiga otsaesisel.

Apis elas erilises templis; ta eest hoolitsesid preestrid, kes häriga kalliskivide, kulla ja paeltega ehtisid... Samas templis elasid ka jumalanna Isida pühad lehmad.

Ehitus oli pühist metsist ja oaasest piiratud, millel karjatati kõiki pühi loomi.

Rahvale näidati apist väga harva. Paluja sattus usulisse aukartusse juba looma ainsast mõirgamisest, mis kuuldus kaugelt, pühast paigast — templi sisemusest.

(Järgneb.)

MÕNDA FÜÜSIKAST MEELELAHUTUSEKS.

Toimetaja Jursi Sander.

Nr. 10. Arusaamatu säädus.

J. Perelmani järele.

Ükski mehaanika säädus ei kutsu vist esile sarnast hulka arusaamatusi kui kuulus „Newton'i*) kolmas säädus“ — tegevus võrdub vastutegevusele. Kõik tunnevad teda, mõistavad isegi kui vaja teda tegelikult tarvitada — kuid siiski on vähe neid, kes usuvad ta õiglusse. Võib olla oli sul, lugeja, õnn teda mõista korraga — kuid suurem hulk inimesi, ka need, kel lähemad ühendused mehaanikaga, tunnustavad seda säädust ainult õige tähtsate lisandustega. Meeleldi olakse nõus, et ta on maksev püsivatele kehadele, kuid ei saada aru, kuidas võib teda tarvitada liikuvate kehade ühistegevusel...

„Tegevus. — kõlab see säädus, — on alati võrdne ja vastupidine vastutegevusele.“ See tähendab, et kui näit. hobune veab vankrit, siis tõmbab vanker hobust tagasi just sama jõuga, millega hobune vankrit edasi veab. Aga kui see nii on, siis selgub ometi, et vanker peaks paigale püsima jääma; milks liigub ta siiski edasi? Miks liigutab hobune vankrit edasi ja mitte vanker hobust tagasi? Nad tõmbavad ju teineteist ühesuguse jõuga... Ning miks ei kaota need jõud teineteist vastamisi, kui nad on võrdsed?

See arusaamatus lahendub õige lihtsalt. Need jõud ei kaota teineteist sellepärast, et nad mõjuvad ühesuguste kehade, üks — vankri, teine — hobuse pääle. Need jõud on võrdsed, see on õige. — aga kas ühesugused jõud väljendavad ka alati ühesuguseid tegevusi? Kas võrdsed jõud annavad kõigile kehile võrdseid kiirusi? Kas ei olene jõu tegevus keha pääle ka kehast en-

dest. — selle vastupanu suurus, millist keha avaldab jõule?

Kui selle üle järele mõtlete, selgub teile kohe, miks hobune ikkagi vankri edasi nihutab, olgugi et vanker teda sama jõuga tagasi kisub. Jõud, mis mõjub vankri pääle, ja hobuse pääle mõjuv jõud on võrdsed; kuna aga vankrit veerema panna on palju kergem kui sammuvat hobust tagasi nihutada, siis on täiesti arusaadav, et vanker veereb hobuse suunas. Selgitagem seda arvulise näite varal. Oletame, et hobune veab vankrit 320-kilogrammiline (20 puuda) jõuga; tähendab, vanker kisub hobust enda poole samuti 320-kilogrammiline jõuga. Selleks et vankrile anda mingit kiirust, on 320-kilogrammiline jõud täiesti küllaldane; kuid ammugi ei ole ta veel küllaldane selleks, et hobusele, kes juba edasi on hakanud liikuma, anda vastupidist kiirust. Tõmmates veorihmad pingule ja tõugates end jallega maapinnast eemale, väljendab hobune palju suurema jõu kui 320 kilogrammi, oletame — 480 kilogrammi (30 puuda). Osa sellest jõust — 160 kilogrammi — paneb hobuse enda edasi liikuma, kuna ülejäänud osa — 320 kilogrammi — võidab vankri vastupanu ja sunnib ta liikuma. Tegevuse ja vastutegevuse võrdsuse säädus jääb siin rikkumata; vankri pääle mõjuv 320-kilogrammiline jõud kutsub vankris esile võrdse vastutegevuslise jõu, kuna 160-kilogrammiline jõud, millega hobune end maapinnast eemale tõukab, maapinnast esile kutsub endale võrdse vastutegevuslise jõu.

Isegi kehade langemine allub täpselt tegevuse ja vastutegevuse võrdsuse säädusele. Õun langeb maha sellepärast, et maakera teda külge tõmbab. Kuid just samasuguse jõuga tõmbab õun

*) Newton, Isaac — kuulus Inglise astronoom 1643—1727.

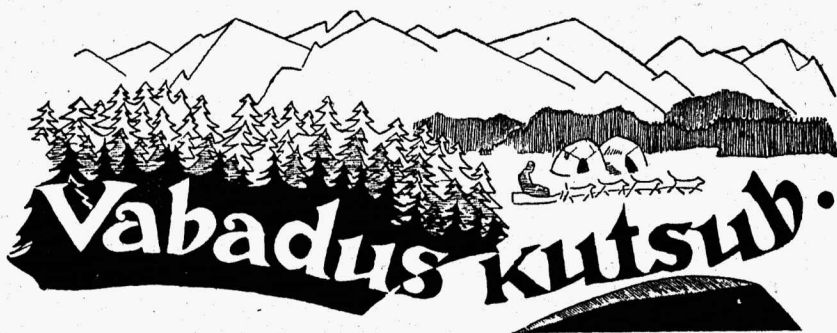
meie maakeri enda poole. Täpselt öeldes, õun ja maakeri langevad teineteise poole, ainult lange-mise kiirus on isesugune õunale ja maakerale. Üks ja sama vastastikkun-ne külgetõmbejõud annab õunale 10-meetrilise kiiruse ja maakerale — nii mitu korda vähema, kui mitu kor-da maakeri mass on õuna massist suurem. Endastki mõista on maake-ri mass õuna massist uskumata suure arvu korda suurem ja sellepä-rast nihkub maakeri niivõrd vähe kohalt, et seda praktiliselt võib arvata võrdseks nullile. Sellepärast väitamegi, et õun langeb maapin-nale, olgugi, et täpsem oleks öelda — „õun ja maakeri langevad teineteisele.“

Teie olete vahest kuulnud Vene lugulaulust, mis kõneleb hiiglasest Svjatogorist, kellel tekkis tahtmine maakeri üles tõsta? Kui uskuda muistset juttu, tahtis ka Arhimedes,*) olgugi et ta polnud hiiglane, sarnast vägitükki korda saata ja ot-sis oma kangile ainult toetuspunk-ti. Hiljem kõneleme kord sellest, missugune ootamatu üllatus oleks tabanud andekat matemaatikut, kui tal oleks korda läinud leida seda ihaldatud toetuspunkti. Kuid Svja-togor oli tugev ka ilma kangita. Ta

unistas ainult sellest, kuid leida ometi midagi, millest võimalik oleks kinni haarata, mille külge võiks asetada oma hiiglakäed. Ning tõe-poollest pakkus end selleks võimalus: hiiglane leidis „kotikese“, millesse oli koondatud „kogu maakeri ras-kus“. Sellest kinni haarates, hakkas Svjatogor kõigest jõust „kotikest“ üles kiskuma. Kuid „kotike“ ei an-nud alla — vaid Svjatogor ise va-jus põlvedeni maa sisse. „Siia ta ka hukkus“.

Kui Svjatogor oleks tunnud tege-vuse ja vastutegevuse võrdsuse säädust, oleks ta peagi taibanud, et ta maakeri külge asetatud hiiglajõud esile kutsuvad võrdse ning järelilikult sama määratu vastutegevuslise jõu, mis teda ennast võib vajutada maa sisse.

Igatahes selgub sellest lugulaulust, et rahva tähelepanu ammu juba oli ära märkinud selle vastutegevuse, millist avaldab maa, kui temale toe-tatakse. Rahvas tarvitab, endale sellest aru andmata, tegevuse ja vastutegevuse võrdsuse säädust ju-ba tuhandeid aastaid enne seda, kui Newton esimesena teda väljen-das lausega oma suremata teoses: „Naturaalfilosoofia (s. o. füüsika) matemaatilisel alusel.“

Jack London.

Ei olnud ette nähtud, et neil pidi tulema puudus koerte moonast. Kuid

*) Arhimedes — andekam vana aja matemaatik, greeklane, elas 287—212 e. Kr. s.

nad kiirustasid päevade tulekut, mil-lal pidi algama nälgimine, andes koertele rohkem kui harilik portsjon. Võõramaa koertel, kelle kõhud ei

olnud harjunud alatise nälgimisega, oli hiiglaisu. Ja kui sellele lisaks veel kurnatud loomad nõrgalt vedasid, otsustas Hal, et harilikust portsjonist on vähe ja suurendas selle kahekordseks. Ja kõigele sellele krooniks, kui Mercedes, pisarad ilusais silmis ja nutt kurgus, ei suutnud teda liigutada, et ta rohkem veel annaks koertele, varastas ta kalu kottidest ja söötis koeri salaja. Kuid mitte toitu ei vajanud Buck ja klutised, vaid puhkust. Ning ehk nad küll aeglaselt liikusid, hävitas raske koorem, mida nad vedasid, nende viimase jõu.

Siis tuli toidupuudus. Ühel päeval leidis Hal, et pool toitu oli läbi ja ainult veerand maad käidud; edasi: et armastuse ega raha, ega toidu juurelisamisega ei võida midagi. Siis vähendas ta harilikukugi portsjoni ja katsus suurendada päevast teekonda. Öde ja õemees tõendasid takka; kuid neid hävitas nende raske varandus ja asjatundmatus. Oli lihtne asi anda koertele vähem toitu; kuid võimata oli sundida koeri kiiremini liikuma, kuna nad ise võimetud olid hommikul varem teele asuma, ja selle tõttu kaotasid hulka tunde. Nad üksi ei teadnud, mis teha koertega, nad ei teadnud, mis teha enestega.

Esimene, kes hukkus, oli Dub. Vaene ettevaatamatu varas, älati tabati ta ja karistati, kuid siiski oli ta kohusetruu tööline. Ta väljaväänatud abaluu, halva ümberkäimise ja puhkuse puuduse tõttu, läks ikka halvemaks ja halvemaks, kuni viimaks Hal ta mahalasi suure Colti revolvriga. Räägitaakse siin maal, et võõramaa koer sureb nälga siitmaa koera portsjoni saades; sellepärast ei võinud kuus võõramaa koera, kes said pool portsjoni, ka muud teha kui surra. Newfoundlandi koer oli esimene, talle järgnesid kolm lühikese karvaga pointerit; segaverelised rippusid kõige visamalt elu küljes, kuid ka nemad lõppesid.

Seks ajaks kadus nende kolme inimese hingest kõik lõunamaa viisakus ja armsus. Ilma veetlevuse ja romantikata sai põhjamaine teekond tõelikkuses liig julmaks neile mees-tele kui ka naisele. Mercedes jättis kaablemise koerte pärast, virisedes vaid enda pärast ja riidles mehe ja vennaga. Riidlemine oli asi, millest iialgi ei väsinud. Nende kannatamatus kasvas õnnetuste tules, kasvab rohkem kui nad seda väärt olid. See imestustäratav kannatlikkus, mis asub meestesse, kes töötavad palju ja keda rõhuvad mured, see pehmus ja hädus kõnedes ei olnud omane neile kahele mehele ja naisele. Neis ei olnud jälgegi sarnasest rahust. Nad kangestusid valus; nende musklid valutasi, nende kondid valutasi, nende südamed valutasi; ning sellepärast hakkasid nad kõnema teravusi, ning valjud sõnad olid neil huultel vara hommikust hilise õhtuni.

Charles ja Hal kaklesid kui aga Mercedes põhjust andis. Igapäev oli kindel arvamine, et tema teeb rohkem tööd, kui oma osa, ning keegi ei hoidunud seda arvamist igal juhul avaldamast. Mõnikord oli Mercedes oma mehe poolt, mõnikord venna. Tagajärjekes oli lõpmatu perekonnatüli. Alates vaidlusega, kumb peab tooma mõned puutükid, et tuld teha (vaidlus puutus ainult Charlesi ja Hali), kisti hulka kogu muu perekond: isad, emad, onud, onupojad, inimesed, kes olid tuhandete miilide kaugusel, ning mõned isegi surnud. Hali vaadetele näitemängudele, mis ta ema vend kirjutas, oli tema arust midagi ühist tulipuude toomisega; siis näis riidlikuvat nii hästi selles silhis kui ka Charlesi poliitiliste arvamiste poole. Ning et Charlesi õe jutte laotaval keelel oli suhteid tuletegemisega Yukoni ääres, oli selge ainult Mercedesele, kes avaldas hulga arvamisi selle aine kohta, ja nii mööda minnes

veel mõne iseloomu joone kohta, mis kahjuks olid omased ta abikaasa perekonnale. Vahepeäl oli tuli tegemata, laager pooleldi tegemata ja koerad söötmata.

Mercedest pures üks eriline mure — naiselik mure. Ta oli ilus ja õrn, ning oleks tahtnud rüütlielikkude ümber-

ja tüütas taevast kaebustega nende tooruse üle.

Kord eemaldasid nad ta saanilt jõuga. Iialgi ei teinud nad enam seda. Ta liigutas jalgu vaevaselt kui peksta saanud laps ning istus maha teele. Nad läksid edasi, kuid ta istus ikka veel. Kolm miili

käimist. Kuid praegune ümberkäimine ta abikaasa ja venna poolt oli kõik muu, ainult mitte rüütlik. Tal oli viisiks olla abitu. Nemat kaeblesid. Nuuksumisega, mis oli parim tema eesõigus, tegi ta nende elu väljakannatamatuks. Ta ei haletsenud enam koerte pärast ja et ta oli väsinud, tahtis ta kelgule istuda. Ta oli ilus ja õrn, kuid ta kaalus sada kaksikümmend naela — tubli lisa koormale, mida vedasid nõrgad, nälginud koerad. Ta istus päevad otsa, kuni koerad langesid kelgu ees ning sõit lõppes. Charles ja Hal palusid teda maha tulla ja jala kõndida, riidlesid temaga, mangusid, kuna tema nuttis

edasi minnes tühjendasid nad kelgu, tulid tagasi talle järele ja tõstsid ta kelgule.

Äärmiselt kannatades ise, olid nad kurdid ja tummad loomade kannatuste vastu. Hali arvamine, mida ta teostas, oli, et inimene peab olema kaljukindel. Ta hakkas seda ka öele ja õemehele jutlustama. See ei õnnestanud, siis hakkas ta seda kaikaga koertele sisse taguma. Five Fingersi juures lõppes koerte söök ja vana, hambutu indiaanlane pakkus neile müüa mõne naela külmanud hobusenahka suure Colti revolvi eest, mis rippus jahinoa kõrval Hali vööl. Vaevane toidu aseaine, oli see nahk,

nagu oleks ta nülitud nälga surnud hobuste seljast kuus kuud tagasi. Külmanult oli ta galvaniseeritud raua sarnane ning kui koerad ta alla kugistasid, venis ta õhukesteks vähetoitvateks rihmadeks ja karvaklimpideks, mis ärritasid kõhtu ja ei toitnud.

Ning kõigis neis hädades komberdas Buck teiste eesotsas nagu painavas unes. Ta vedas kui suutis; kui ta ei suutnud enam, langes ta maha ja jäi lamama, kuni üles ajasid teda piitsa- või kaika hoobid. Kõik kõvadus ja läige oli kadunud ta toredalt nahalt. Karvad rippusid allapoole, lohakalt ja klutis või kokku kleepunud

kuivanud verrega, kus Hali kaigas oli vigastanud teda. Musklitest olid jäänud sõlmised sooned, olid kadunud liha ümarused, nii et iga ribi ja iga kont ta luustikust oli selgesti näha läbi lahtise naha, mis oli kurdunud tühjadeks voltideks. See oli südantlõhestav, kuid Bucki süda oli lõhes-tamatu. Mees punases vammuses oli teda katsunud.

Nagu Buckiga, nii oli lugu ka ta seltsimeestega. Nad olid liikuvad luukered. Neid oli kokku seitse, Buck kaasa arvatud. Oma suures viletsuses jäid nad tuimaks piitsavorpide kui ka kaika peksu vastu.

(Järgneb.)

LOODUSE IMED.

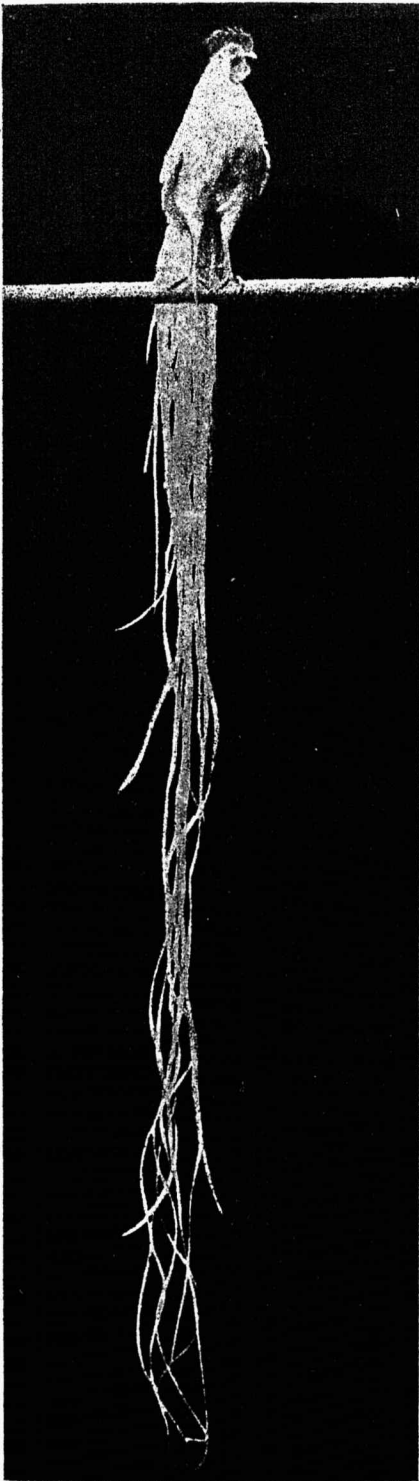
Toimetaja Jursi Sander.

10. Jokohama kanad.

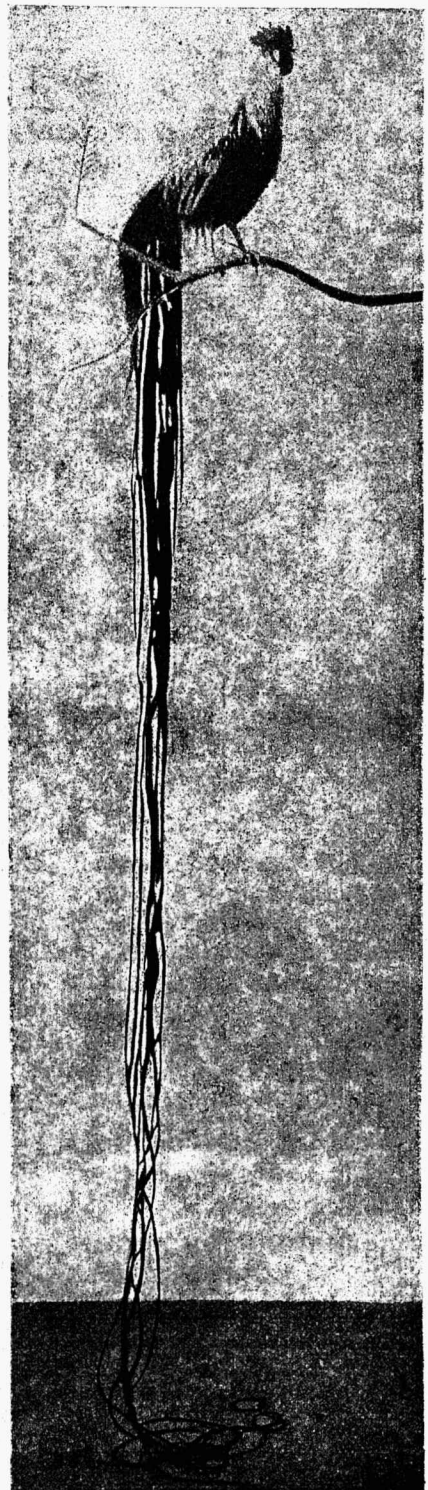
Inimese püüe, võimalikult parimas valguses väljendada ja alla kriipsutada oma armsamate koduloomade ilu, avaldub juba ürgajast saadik ja on igalpool laialt tarvitusel. Ilusaima kodulooma, hobuse, lakka kammitakse, palistatakse ja ehitakse tihti värviliste paeltega. Koertele — puudlitele — soetatakse niitmise abil lõvi välimus. Taltsutatud elefantide kihvu ilustatakse kalliväärtusliste võrudega.

Kuid rekordi ses suunas sooritasid nähtavasti jaapanlased, kui nad

kunstiliselt kasvatasid Jokohama kanade tõu, mis kuuldavasti juba VI aastasajal e. Kr. sünd. olla omandanud kuulsuse. Selle sihi saavutamiseks tarvitatud uskumatu tahtejõud ja aeg oleks muul maal ammu juba säärase ettevõtte algatajale isu ära ajanud seda lõpule viia. Kuid säärane on juba kord Jaapani rahva vaim: oma püüdes saavutada kõige peenemat ja üksikasjalisemat ilu, ei lase ta end eksitada mingist raskusest. Ainult selle vaimuga on seletatav meisterlikkus, milleni on jõutud elevandiluu nikerdamises ja akvarellimaalis.

Jokohama tõugu valge kukk.
Saba pikkus $3\frac{1}{2}$ meetrit.

Jokohama tõugu kukk. Saba pikkus 4 m.

Vanaaegne Jaapani kroonika jutustab kanade Jokohama tõu tekkimisest järgmist:

Tosa maakond, milles Jokohama kanade kasvatamine oli iseäranis õitsel, valis oma vapiks „sule“ ja ta valitsus avaldas käsu, et kõik vasallid*) oma odasid pidid ilustama sulgedega. Neid pidi ametlikkudel pidustustel ja rongikäikudel kantama nagu lippe ja kuuluvusmärke. Samurajade, eesõigustatud Jaapani aadeli (kast**), püüdis suure õhinaga täita valitsuse soovi ja kõik ta liikmed hakkasid üksteisega võistlema, püüdes oma oda külge kinnitada kõige pikemat sulge.

Kuna seks otstarbeks olid kõige kohasemad Jokohama kukkede sulged, tekkis loomulikult elav ja laialdane nõue nende silmapaistvalt pikkade sabailustuste järele. Linnukasvatajad püüdsid, oma kasu silmas pidades, seda nõuet rahuldada ja saavutasid lõppude lõpuks niisuguse tõu, mille kukked võisid uhkustada 5½—6 meetri (3 sülla) pikkuste sabadega. Niisuguste sulgede eest makseti kuulmata summasid.

Nüüd on nõue nende sulgede järele märksa vähenenud, mispärast linnukasvatajail pole enam kasulik kultiveerida seda tõugu, mis maksaks neile palju aega ja tahtejõudu. Nad lepivad sellepärast nüüd juba palju lühemate sabadega, mille pikkus ulatab 4 meetrini (2 sülda). Meie joonistele kujutatud kukkedel on ka 4-meetrilised sabad.

Neid kukkesid hoitakse kõrgetes kitsastes puurides, kuhu valgus langeb ainult ülalt. Kui valgus paistaks ka alt, tekiks kukkel kindlasti soov lennata puuri põrandale ja siis — jumalaga, ilus saba! Nõnda istub siis

*) Vasall — „laenuks“ saadud maa pidaja, kes selle eest maa-andjaid vürste sõjas aitama ja teatud kohuseid täitma pidi.

***) Kast — tardunud ühiskondline klass. Jaotus kastidesse kujunes Jaapanis, Hiinas, Indias ja Vana-Egiptuses võidetud rahvaste orjastamise ja teatud alandava iseloomuga elukutsete pärivuse tagajärjel.

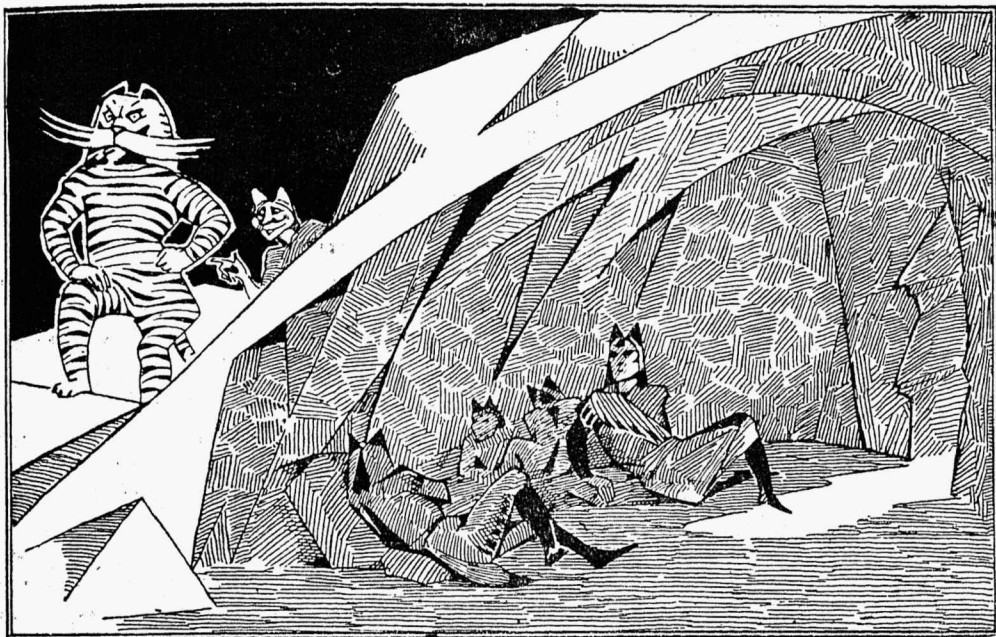
kukk alati puuri ülemisse ossa asetatud ristpuul. Et hoida kallihinnalisi sabasulgi mustuse ja murdumise eest, on alumisse puuri ossa asetatud kaks ristpuud, millest saba üle heidetakse. Tervishoidliste nõuete täitmiseks lubatakse kukele ülepäeviti vabaduses jalutada. Et saba jalutusikäigu ajal ei puudutaks maapinda, kannab teda üks talitajaist nagu paash, kes hoiab kallihinnalist kleidisaba. Üks kord kuus pestakse kukke sooja veega ja kuivatatakse hoolsalt, ülesanne, mille täitmine, arvestades saba pikkusega, pole kerge asi. Et saba hästi kuivatada, asetatakse kukk katuse harjale, kus sulged vabalt tuule käes võivad lehvida.

Kukkesid veetakse ühest kohast teise uskumatu pikkades kastides, kus saba jaoks on sisse säetud eraldi ruumid. Sarnaseid ettevaatusabinõusid on vaja seks, et saba mitte vigastada, sest vigastatud saba ei uuene kunagi enam endises hiilguses. Kukkesid toidetakse pääasjalikult riisiga; vahelduseks antakse ka aiavilja. Kukked joovad palju.

Kehaehituse poolest tulevad Jokohama kukked meie kukkesid meele, ainult jalad on neil vähe lühemad; ka pole nad nii sihvakad. Ka sulgede värvi poolest on nad sarnased. Valhe seisab ainult selles, et kõik tumedad sulged läigivad rohkest. Väga ilusad on valged jokohaamid, helepunaste silmade ja näoga ja kuld kollase noka ja jalgadega.

Jaapanis on Jokohama tõugu kanad õige kuulsad ja suures lugupidamises. Avalikkudes aedades, kus tihti asuvad ka hooned haruldaste lindude jaoks, tarvitatakse jokohaame reklaamiks, et võõrast meelitada sisse astuma.

Euroopas ei tunta seda põlevat armastust olevustele, kelle ilu nõuab sääraseid uskumatu peent hoolitsemist. Samuti on eurooplastele täiesti võõras Idas õitsev haruldaseks pikkade sõrmeküünt kasvatamise iluõiste.

Mougli.

R. Kiplingi järele lasteteatri jaoks ümber töötanud W. Wolkenstein. Tõlk. H—a.

Tegelased:

Mougli. Akkela, huntide vana juht. Hundiisa. Hundiema. Sher-Han, tiiger. Balu, karu. Baghira, panter. Tabakki, shakal. Pöder. Hirv. Naine. Tema poeg. Hundid ja hundipojad.

Tegevuskoht — dshungli. Teise ja kolmanda vaatuse vahel on möödunud 10 aastat.

I vaatus.

Koobas. Paremalt koopasuu; säält langeb kuuvalgus. Hundi-isa magab, Hundiema säälab, suur hall nina vinglevate hundipoegade keskele peidetud. Koopä tagant ilmub Sher-Han ja Tabakki.

Sher-Han. Tule, tule siia. Näed, siin hakad sina jahti pidama, siin, neil küngastel.

Tabakki. Ons see koobas?

Sher-Han. Jah, hundiürgas. Säält elutseb perekond. Soovitan neile külla minna.

Tabakki. Aga mis tuli too säält paistab?

Sher-Han. Too on puuraidurite tuli. Vaat säält (näitab puuraidurite tulele) võid oma hammaste tugevust proovida. Tule siia. (Kaovad).

Hundiisa (ärkab. Sügab, haigutab, tõuseb istükile). Kuu on tõusnud. (Hundiemale): Kas sa ei maga?

Hundiema. Mina hoian meie lapsukesi.

Hundiisa (hundipoegi vaadeldes). Näe, magavad teised, hallnakesed. Vaata ometi seda hundipojakest, kuidas ta unes hambaid näitab.

Hundiema. Kuhu sa täna lähed?

Hundiisa. Suure künka juure, kolm miili siit. (Riietub.) Säält on palju metslinde, säält on ka kodujäneste koopake, säält juba leidub toidupoolist. Pääasi — saba siledaks teha (korraldub), takjaist ennast puhastada. No, on juba aeg jahile minna. (Astub koopast välja künkale. Sahin.) Kes säält on?

(Ilmub Tabakki, karvase sabaga shakal.)

A-ha, see oled sina, Tabakki. Kuis nii vara?

Tabakki. Önn sulle kaasa, oo hundiisa! Önne ja tugevaid, valgeid hambaid

soovin samuti ka sinu kõrgestsündinud lastele, ja ärgu nemad iialgi unustagu neid, kes siin ilmas nälgivad.

Hundiisa. No, no, mis sääl ikka! Astu sisse, ainult toitu pole sulle sääl küll mingisugust.

Tabakki. Hundi jaoks pole, kuid sarnase madala olevuse jaoks, nagu mina, on näritud kondike — täeline pidusöök. Kes meie siis õige oleme, meie shakalite suguvõsa! Ons meiesarnastel midagi valida?

Tabakki, shakal.

(Isahunt sammub koopast allapoole. Tabakki lipsab koopa, leiab kondikese, asub seda sööma.) Kondike, suurepärase kondike! Suur tänu hää kostitamise eest. (Hundipoega eemale tõrjudes.) Ei, ei, ei tohi! See on Tabakki jaoks. (Hundile.) Kui kaunikesed on su kõrgestsündinud lapsed! Kui suured nende silmad on! Nii noorekesed on nad alles. Muidugi, muidugi, peab teadma, et kuninga lapsed — on täiskasvanud

sündimisest saadik. Jaunid lapsed! Ilusad lapsukesed!

Hundiisa. Kuule, Tabakki, see on lastele otse kahjulik, kui neid suu sisse kiidetakse.

Tabakki. Mis kahju võib Tabakkist olla? Tabakki on selleks liig tähtsusetu, et sulle kahju sünnitada. Ilusad, suurepärased lapsukesed!

Hundiisa. Küllalt, jää vait, ütlen sulle!

Tabakki (taandudes). Kaunikesed lapsed... Aga mul on uudist rääkida.

Hundiisa. Mis uudist?

Tabakki. Sher-Han — tiiger, valis endale uue jahipaiga. Varsi tuleb ta neile küngastele jahti pidama. Valmistuge tiigrit külalisena vastu võtma.

Hundiisa. Tal pole õigust siin jahti pidada. Dshunglite sääduste järele pole kellelgi õigust oma jahipaika muuta, ilma et ta sellest ette oleks teatanud; ta kohutab kõik metslinnud kümne miili kaugusele.

Hundiema. Sher-Han sündis lombakuna; ega ema teda asjata Lengri'ks (lombakuks) ei hüüdnud: seepärast võibki ta ainult tööloomade pääle jahti pidada. Nüüd tahab ta sija tulla, et meie talumehi vihale ärritada. Tema pärast panevad nood dshungli põlema. Temale on see muidugi ükskõik, ta jookseb minema, aga meie ja meie lapsed oleme sunnitud siit lahkuma, kui tõrv lõkkele lööb... See on hirmus.

Tabakki. Mul pole siin midagi parata. Arvasin ainult oma kohuseks teile seda uudist teatada. Täna ma kohtan Sher-Hani, kas pean teilt tervitusi ütlemata?

Hundiisa. Välja! Välja! Mine ja pea jahti ühes oma isandaga. Oled juba küllalt ahnitsenud kogu ööks. Välja!

Tabakki. Ma juba lähen, lähen. Kas teie ei kuule Sher-Hani all, võsastikus? Oleksin võimud teile seda ka ütlemata jätta. Hääd aega siis. (Läheb.)

Hundiisa. Lurjus ja jätistelakkuja on see Tabakki. Ega's kõik India hundid teda asjata põlga. Ta topib end igale poole, kõiki ajab tülli, lobiseb tühje jutte, tuhnitseb igasugu rämpsu, sööb küla solgimülkaist närusid ja nahajupikesi. Ah, milline lurjus ta ikka on! (Kaugelt on kuulda tiigri url-

nat.) Sää! uriseb Sher-Han. Nurjatu. Algab õist tööd säärase müraga. (Urin muutub mõirgeks.) A-ha, mõistan! Ta on ju nüüd koguni metsik. Nüüd jälgib ta inimest. Ta näib olevat unustanud, et dshunglite sääduse järele ühelgi loomal pole lubatud inimest mürda, välja arvatud vaid see juhtumine, kui inimene loomale kallale kipub. Ta unustab, et varem või hiljem võivad ilmuda valged inimesed elefantidel, püssid on neil käes ja kaasas sadanded pruune inimesi gongide, raketide ning tõrvikutega... Siis — häda dshunglitele. (Mõirgamine kõveneb ja läheneb; äkki muutub see kiunumiseks.)

Hundiema. Värsammu tegi. Vaata õige, milles asi seisab.

Hundiisa (astub välja).

Hundiema. Tasa, lapsed, tasa...

Hundiisa (tuleb tagasi). Too loll ei mõistnud midagi paremat välja mõelda kui puuraidurite tulle hüpata ja muidugi põletas oma käpa. Tabakki on temaga.

Hundiema. Kes sää! läheneb pikki küngast? Võib olla Sher-Han? Kas kuulled? Valmistu.

(Sisse jookseb hunt, väikest Mougli kaasa tuues).

Hunt. Vaadake, mis ma teile tõin. Inimene!.. Inimlapsuke! Vaadake. (Paneb Mougli maha.)

Hundiema. Ons see inimlapsuke? Ma pole neid iialgi näinud; too ta õige siia.

Hundiisa (asetab Mougli hundipoegade keskele). Ta pole suurem meie omast.

Hundiema. Milline tillukene! Milline paljake ja kui julge! Või see siis on inimlapsuke?...

Hunt. See on puuraidurite laps. Kui Sher-Han neid tabama tormas, põgenesid nad ja jätsid tema rohule maha; ma haarasin ta suhu ja tõin siia, et teda Sher-Hani küüsisst päästa. Mina vihkan Sher-Hani. (Mõirgamine.) Ta on siin kusagil lähedal. Ei taha temaga kokku puutuda. Elage hästi. (Läheb.)

Hundiema. Kas Sher-Han tõesti siia peaks tulema? Kas tal tõesti peaks julgust jatkuma meie koopa tungida?

Hundiisa. E! usu. Meie koopasuu on tema jaoks liig kitsas. See oleks temast liig ettevaatamatu.

Hundiema.

Hundiema (Mougli vaadeldes). Vaata, kuidas ta mängib. Inimlapsuke! Ütle, kas on kunagi nähtud emahunti, kes oleks võinud uhkustada inimlapsuga oma laste keskel.

Hundiisa. Olen varem sarnastest juhtumistest kuulnud, kuid mitte meie kirkonnas ja mitte meie päevil. (Silmitseb Mougli.) Ta on koguni karvutu ja ma võiksin ta ainsama käpapuudutusega surmata. Näed, kuidas ta vaatab ja midagi ta ei kardata, väike pruun lapsuke. (Kuuvalgus tuhmub, Sher-Hani nelinurrgeline hiiglapää ja õlad matavad kogu koopasuu.)

Tabakki hääl. Mu isand, mu isand, siia tema toodi, mina nägin. (Tabakki poeb tiigri pääl läbi koopasse.)

Tabakki. Vaat, kus ta on, näe sää! tema lamab hundipoegade keskel ja naerab. Ta näeb koguni kaunikene välja, vannun, et sa sellega rahule jääd. Koopasuu on küll tiigri jaoks vähe ahtake, kuid tõmbu natuke koomale, külap pääsed läbi ja saak on sinu. Agaramalt, agaramalt! (Publiku-

mile.) Vannun, see laps on meie päralt! Ütlen — meie, sest ka mina loodan oma osa saada.

Hundiisa. Sher-Han teeb meile suurt au. Mida kulub Hher-Hanile?

Sher-Han. Minu saaki tahan. Inimlaps tuli siia; tema vanemad põgenesid. Andke ta mulle kätte.

Tabakki. Öieti öeldud, isand, nõua välja, mis sinule kuulub.

Hundiisa. Hundid on — vaba rahvas. Nad kuuluvad oma Karja juhi aga mitte vöödilise tööloomade-murdja sõna. Inimlapsuke — on meie oma, ja meie ise surmame tema, kui seda tarvilikuks peame.

Sher-Han. Kas teie seda tarvilikuks peate või mitte, mis see mulle korda läheb! Minust tapetud pulli nimel, kas tõesti mina siin teie peniurka ees pean seisma ja ootama selle pääle, mis minu päralt! Siin kõnelen mina, Sher-Han.

Tabakki. Tubli, Sher-Han, tubli! (Publikumile.) Nad peavad talle järele andma.

Hundiema (tormab esile). Aga vaat, mis mina sulle ütlen. Inimlapsuke on minu oma. Kas kuuled — minu oma. Teda ei tapeta. Ta jääb elama Karja hulka, Karjaga koos jahti pidama, ja lõppude-lõpuks — külap sa näed, sina, väikeste, alasti laste jälgija, konnade ja kalade ahnitseja — sinu enda pääle hakkab ta kord jahti pidama. Nüüd aga mine sina tagasi, ehk, vannun, siia, dshunglite kõrvetatud metsloom, lähed siit oma ema juure veel enam lombakana kui sa juba kord oled ilmale sündinud. Mine.

Hundiisa. Hästi öeldud, hundiema.

Hundiema. Mine, Sher-Han, muidu...

Tabakki (tiigrile). Jäta seekord järele... Tal on parem seisukoht, ja ta

läheb võitlusele elu ja surma pääle. Lähe-me siit minema.

Sher-Han (väheke vaikides). Iga peni on julge oma urkast haukuma. Saame alles näha, mida teie Kari säärase inimlaste üleskasvatamise kohta arvab. Laps on — minu ja satub lõppude-lõpuks ikkagi minu hammaste vahele. Oo, tihesabalised vargad! (Läheb.)

Tabakki (publikumile). Seekord pidime alla andma. Selles näruses urkas on raske ümber keerata, kuid külap meie juba oma osa võtame, lootust meie ei kaota. Nägemiseni, hundid. (Jookseb minema.)

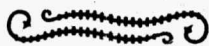
Hundiema (heidab uuesti oma laste juure).

Hundiisa. Kas sa teda ikkagi tahad ellu jätta, ema?

Hundiema. Jätame ta. Ta toodi öösel, ükski, alasti, näljasena, ja siiski ta ei karda. Näed, ta tõukas ühe meie lastest kõrvale. Too lombak lihunik oleks tema tapnud ja ise minema jooksnud, aga inimesed oleksid tulnud ja kättemaksuks kõigis meie tihnikuis küttima hakanud. Kas jätame tema? Muidugi, mina jätan ta. Lama, lama, konnapojuke. Ah, Mougli, mina hakkangi sind Mougliks hüüdma, tuleb aeg, mil sina pead jahti Sher-Hani pääle, nagu tema sinu pääle jahti pidas.

Hundiema. Homme näitan teda Karjale. Teda on tingimata tarvis näidata. Sher-Hanil oli õigus. Karja nõusolekuta ei tohi meie teda enda juures pidada. Tead, ema, kui Kari teda tunnustaks, see oleks suurepärane. Ha, ha! No kas poleks see suurepärane? Ha, ha, ha!

Hundiema. Külap näed, Kari kindlasti tunnustab teda. — Maga, Mougli, maga, inimlapsuke!

KÜSIMUSED JA VASTUSED.

(Järg.)

Oma vaimusilmaga olen kogu maailma näinud, juttude ja raamatute näol. Isegi Marsi pääl olen käinud Jules Verne'i romaanidega. Indias R. Kiplingi ja Ameerikas F. Cooperi, M. Read'i jne. juttude kaudu. G. Wells oma juttudega „Aja masin“, „Maa-

ilmade sõda“, „Sabatähe aastal“ tutvustab mind inimkonna tuleviku kui ka kauge minevikuga.

Tsin-tsan-tso.

Unes olen kaugel käinud, ilmsi vähe ilma näinud. Unes võib ju palju näha, ilmsi aga vähe teha. Oja.

„Laev on Ameerikasse teel. Ta õõtsub ja kiigub lainetel. Ma seisan laeval ja unistan ilusast tulevikust.“ — Aga mis see on? Kui ma oma unistustest ärkasin, lamasin oma voodis, kuna hele päikesekiir mu uniseid silmi pimestas.

Indi.

Reisinud ma palju ei ole, ainult oma kodumaa pinnal. Kuid edaspidi sooviksin Ameerika sõita, seda kuulsat New-Yorgi linna vaatama.

Tril-lal-la.

Reisinud ma kusagil pole, ainult mõnes vähemas kodumaa linnas. Aga mu palavam soov on alati olnud reisiada Itaaliasse.

Liuglev Laine.

Olen vähe reisinud — kahjuks. Üksikud kohad, kus olen käinud, pole nimetamisväärt.

Sinisisilmine Sitikas.

Ilmsi pole ma küll kusagil reisinud, kuid menüös olen ma mitme imemaal viibinud ja nimelt õnnemaal.

Tiilupapa part.

Heino! Kas see sind väga huvitab, kus ma olen käinud ja kas ma üleüldse olen kusagil käinud? Olen palju käinud ja ka palju

näinud. Kõik kohad olen ma läbi rännanud. Ainult, kus ma pole veel käinud, on... No kus kohas?... Arvake!.. No hää küll. Arvake või ärge arvake. Ma pole veel taevast käinud.

Kim-non-tshi.

Reisinud ma palju küll ei ole, kuid natukene siiski. Alatine reisimine on mul ainult toas ja õues. Kord jalutasin soojal suvisel päeval üksinda põllul, äkki hüppas jänes minust mööda, ma ei olnud ka laisk ja hakkasin järel jooksma. See oli alles reis mööda maid ja metsi.

Rix-rax.

Heino küsib, kus ma reisinud olen. Billy-Ritsy on ju kõik kinod läbi käinud. Kus kinos ta käinud pole!? Billy-Ritsy.

Olen terve Lukamõisa metsa läbi reisinud ja mitme Kää'ga riitunud. Millest mulle ka nimi Riikukuk on saanud.

Riikukuk.

Et mu nimi „Päikesekiir“, siis teab igaüks, et ma kõik maailma olen läbi käinud ja palju huvitavaid asju näinud.

Päikesekiir.

Toimetuse kirjakast.

Lembit, Tallinnas. Te küsite, kas „Vikerkaarele“ võib saata kaastööd ja millist?

Vastuseks teile ja kõigile muile, kes sellekohase küsimusega esinenud, teatame, et „Vikerkaarele“ igaüks alati võib saata kaastööd. Kas saadetud tööd ilmuvad, oleneb eeskätt nende sisulisest väärtusest, vastavusest ajakirja üldlaadile, lugejate eale jne. Toimetusel on võimatu kirjavastustes kindlaks määrata, mida võiksite saata. Kõige otsem tee oleks tutvuneda ajakirjas seni ilmunud töödega, siis selguvad teile „Vikerkaare“ iseloom ja nõuded. — Edasi küsite, kuidas tööd kirjutada? Nõnda, nagu alati kirjutatakse trükkimiseks määratud käsikirjad: findiga, lehe ühel küljel („Vikerkaar“ armastab väga vihukausta suuruseid lehti), leheküljed vastavalt nummerdatud, ka vähemad tööd (näit. luuletused), igaüks erilehel juureslisatud autori nimega, mille all tööd soovitakse avaldada, ja toimetusele teadmiseks ka autori õige nimi ja aadress; on saadetud töö tõlge, lisatagu juure, kelle järele tõlgitud, mis keelest, misugusest väljaandest või kogust töö võetud.

H. Mäetagune. „Valgus“ tundub mittealgupärane; luulet. nõrgad.

U. P., Tartus. Avaldasime ühe piltidest; ei kuulu tasu alla.

Heino. Tõlke andsime edasi „Laste Rõõmule“.

V. L., Tartus. Teie mõlemad tööd avaldame arvatavasti lähemas tulevikus.

Rua-Roa. Saatke. Seda paberit, nim. „levandiluupaber“ (ehk ka elfenbeinpaber) ja on müügil Tallinnas, K. Lembergi kaupluses (Viru tän.). — Male-ülesannete vastused ei kuulu sinna hulka.

Must Luik. Jääb tagavaraks.

Magalhaes. „Pilk Ilmaruumi“ on hästi valitud.

Lembit, Jack, Rajan, Ints, Välgueit, E. J. Abjast, J. P. — tööd avaldamiseks nõrgad.

Orlando. Teie luuletusele leiame ehk pea koha „Oma nurka“.

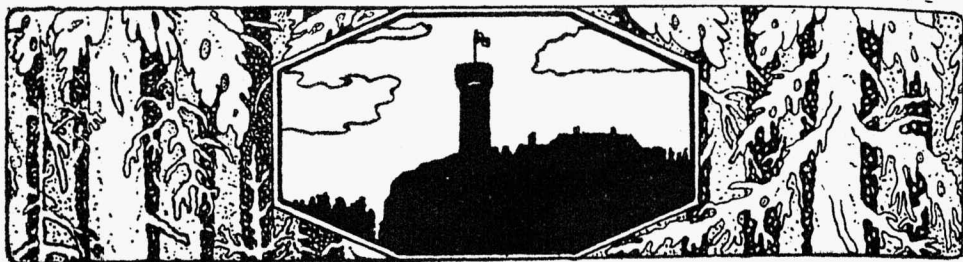
E. J. Abja vallas. Teie luuletusi ei saa kahjuks seekord ükski kolmest ajakirjast avaldada. Juhtnõore luuletamiseks on raske anda kellelegi kirjavastuses. Lugege häid luuletusi ja harjutage ise.

—rb. „Koerte koolis“ andsime edasi „Laste Rõõmule“. „Valge lind“ ei lähe. Muud avaldame.

A-hen. „Reilu ja Henni“ ei lähe.

J. P. „Pühendus Vabadusele“ on küll kirjutatud isamaalikus meeleolus, kuid te kirjutate: „neetud olgu võõras rahvas“. Ei. „Vikerkaar“ ega tema noored sõbrad ei nea kedagi, ega õhuta vaenu võõraste rahvaste vastu; astume välja ainult siis, kui meie isamaa vabadus hädaohus. „Minu soovidele“ ei lähe.

A. K. Võrus. Teie tushijoonistused on sisuliselt väheütleval; meil on aga alati nii vähe ruumi, et kõike pilte väga valima peame.

OMA NURK.

Fotografeerimine ehk päevapildistus.

Missugune tähtsus fotografeerimisel on, selle üle ei taha ma pikalt rääkida. Ainult soovitan kõigile noortele seda huvitavat sporti harrastada. Ütlen nimelt sporti, sest suvel või talvel hulkudes mööda metsi ja maid, otsida huvitavaid kohti, mis sündsad pildistamiseks, see kõik on omaette sport. Ärgu keegi arvaku, et puudus tuleb maastikest, mida maksaks pildistada. Kes vähegi kunstniku silmaga, see võib muidu huvitusest kohast sääraseid pilte fotografeerida, mis imestamisväärsed. Arvatakse, et raske on fotografeerimist ära õppida ja et seks peab enne fotograafi juure minema jne. Fotografeerimise selgeksõppimiseks ei lähe kuigi palju aega ja ta on üsna kerge. Tarvis ainult osta Parikas'ite „Fotografeerimise õpperaamat“ ehk, kes Saksa keelt täielikult valdab, see Ludwig David'i „Ratgeber im Photographieren.“ Viimane on palju odavam ja üks parematest õpperaamatutest sel alal. Neis raamatutes käsitatakse kõike, mis tarvilik algajale ja antakse nõu, missugune aparaat osta. Keda fotografeerimine huvitab, tehku minu nõu järele. See ala on täulik oma harrastaja vastu.

E. Sarep.

MALE

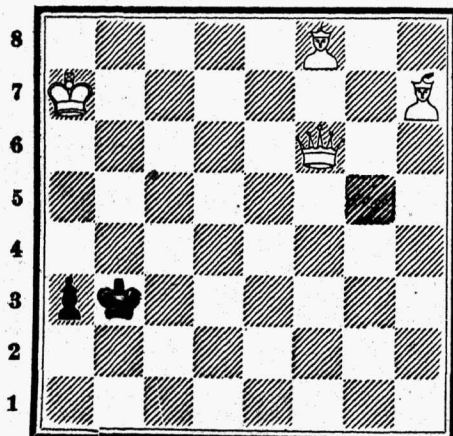
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 13.

Kokku säändnud O. Dehler.

Mustad.

A B C D E F G H

Valged.

Valged: K a7, L f6, O f8 ja h7.

Mustad: K b3, S a3.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 10 lahenduse toome, trüki vea tõttu, alles lähemas malenurgas.

Naljaked küsimused.

- 1) Kas võib lumi sadada kaks päeva järgimööda?
- 2) Kuidas võib sada kirjutada nelja üheksaga, aga mitte ühe ühe ja nullidega?
R u a - R o a.
- 3) Mis maksab algkoolis 0 marka, kesk-koolis aga 3000 marka? Must Mees.

Sel numbril on värviiline kaasanne:

Maailma riikide lipud
leht II.